

Deze factsheet presenteert de belangrijkste cijfers van het voorbije decennium over de omvang van het gebruik van hallucinogene drugs in Vlaanderen en België.

Achtereenvolgens worden volgende thema's besproken:

- het gebruik bij verschillende groepen;
- combigebruik;
- sterftecijfers;
- de hulpvraag bij personen die hallucinogenen gebruiken;
- gegevens over verkeer;
- gegevens van politie en justitie;
- de beschikbaarheid en samenstelling.

Deze factsheet maakt deel uit van een reeks factsheets met cijfers over verschillende producten. Het document '[achtergrond bij de factsheets](#)' geeft meer uitleg bij de gebruikte cijfers.

In deze factsheet staan heel wat cijfers uit 2020 en 2021, twee jaren waarin de impact van de coronapandemie groot was. Maar houd daarom doorheen het hele document in het achterhoofd dat bepaalde veranderingen of evoluties in 2020 en 2021 het gevolg kunnen zijn van de sterk veranderde maatschappelijke context (o.a. lockdownperiodes, langdurige coronamaatregelen en de sluiting van het uitgaansleven, scholen, evenzalen, sportkantines e.a.).

Hallucinogene drugs (ook hallucinogenen of tripmiddelen genoemd) zijn drugs die vervormen wat iemand hoort, ziet, ruikt, voelt en smaakt. Ook gevoelens en gemoedstoestand kunnen beïnvloed worden. Ze beïnvloeden de manier waarop men de omgeving ervaart. Zo veroorzaken ze milde tot erg sterke hallucinaties.^a Heel wat hallucinogenen zijn (semi-)synthetisch en worden dus in labo's aangemaakt. Denk aan lsd (lyserginezuur-diethylamide), DMT (dimethyltryptamine) of DPT (Dipropyltryptamine). Hallucinogenen komen ook in de natuur voor. Zo bevatten sommige paddenstoelsoorten, cactussoorten, kruiden, planten en zelfs dieren stoffen die hallucinaties kunnen opwekken.

^a Zie hiervoor ook [het Drugwiel](#).

Gebruik

Algemene bevolking

Het gebruik van hallucinogene drugs is erg beperkt. In 2018 gaf 0,5% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar aan dat ze in de afgelopen 12 maanden lsd of hallucinogene paddenstoelen hadden gebruikt.¹

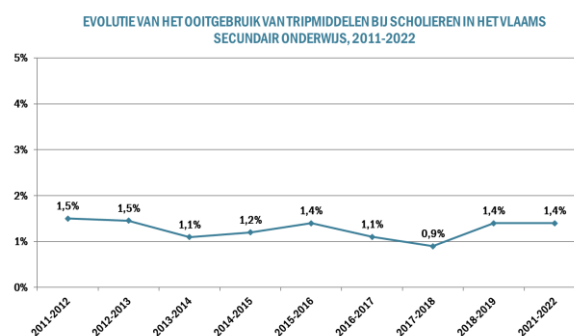
Ook elders in Europa is de prevalentie van het gebruik van lsd en hallucinogene paddenstoelen laag en al een aantal jaren stabiel. Het geschatte gebruik in de afgelopen 12 maanden voor beide drugs bedroeg onder jongvolwassenen (15-34 jaar) minder dan 1%.²

Scholieren in het secundair onderwijs

Tijdens het schooljaar 2021-2022 zei 1,4% van de leerlingen in het Vlaamse secundair onderwijs dat ze ooit hallucinogenen gebruikten.³ Het laatste jaar nam 0,8% van de jongeren in het secundair onderwijs hallucinogenen.

Meer jongens (1,8%) dan meisjes (0,9%) gebruikten ooit hallucinogenen. Net zoals bij andere illegale drugs waren er meer TSO- (3%) en BSO-leerlingen (3%) dan ASO-leerlingen (0,9%) die aangaven dat ze ooit hallucinogenen gebruikten.

Het oitgebruik van hallucinogenen volgde sinds 2011-2012 (1,5%) een relatief stabiele tendens die over de jaren licht schommelde tussen 0,9% en 1,5%.



Uitgaansleven

13% van de uitgaanders^b in Vlaanderen zei in 2022 dat ze ooit lsd gebruikten, 26% gebruikte ooit hallucinogene paddenstoelen.⁴ 3% gebruikte het laatste jaar lsd en 6% hallucinogene paddenstoelen. Deze middelen werden vooral occasioneel gebruikt^c.

Het percentage uitgaanders dat het laatste jaar hallucinogene paddenstoelen nam, kende sinds 2012 een heropleving. Tussen 2012 en 2022 verdrievoudigde het laatstejaarsgebruik van hallucinogene paddenstoelen in het uitgaansleven. Ook het laatstejaarsgebruik van lsd kende na een daling tussen 2012 en 2018 een heropflakking in 2022.

EVOLUTIE VAN HET LAATSTEJAARSGEBRUIK VAN LSD EN HALLUCINOGENE PADDENSTOELEN BIJ UITGAANDERS IN VLAANDEREN, 2009-2022



Personen die drugs gebruiken

De Global Drug Survey (GDS) richt zich wereldwijd specifiek op middelengebruikende respondenten^d. De resultaten van dit onderzoek zeggen dan ook enkel iets over personen die drugs gebruiken en niet over de algemene bevolking. De gemiddelde leeftijd van het eerste gebruik van hallucinogenen lag in 2017 wereldwijd tussen 19 en 20 jaar. Van alle Belgische respondenten die ooit lsd of hallucinogene paddenstoelen gebruikten, gebruikte meer dan 70% voor de eerste keer tussen 17 en 24 jaar oud. Een minderheid van 14% gebruikte voor de eerste keer tussen 14 en 16 jaar oud. Die eerste keer werden paddenstoelen of lsd het vaakst thuis met vrienden (60%) of in de vrije natuur gebruikt (28%). Lsd (17%) werd vaker dan paddenstoelen (6%) voor de eerste keer op festivals gebruikt.

60% van de Belgen die in 2017 deelnamen aan de GDS en die aangaven lsd of paddenstoelen te gebruiken, gebruikten deze middelen tussen twee en tien keer in hun leven. Bijna 30% van de personen die deelnamen aan GDS en die aangaven paddenstoelen te gebruiken, hield het op één keer; iets meer dan 10% gebruikte meer dan tien keer in hun leven paddenstoelen. Iets minder dan 20% van de personen die aan de GDS deelnamen en die lsd gebruikten, hield het bij één keer gebruik op heel het leven; iets meer dan 20% van deze personen gebruikte vaker dan tien keer lsd in hun leven.⁵

In 2019 rapporteerde de GDS enkel over het ooitgebruik en laatstejaarsgebruik van hallucinogenen. 45% van de Belgische respondenten zei dat ze ooit hallucinogene paddenstoelen hadden gebruikt en 29% lsd. 21% deed dat in het laatste jaar voor

paddenstoelen en 14% gebruikte de laatste 12 maanden lsd. Dit was een stijging ten opzichte van 2018, waarin 23% van de respondenten zei dat ze ooit hallucinogene paddenstoelen gebruikten en 17% LSD. 12% deed dat in het laatste jaar voor paddenstoelen en 11% gebruikte de laatste 12 maanden lsd.⁶

In het Drug Vibes onderzoek van Sciensano in 2022 zei 3% van de respondenten dat ze in de afgelopen maand lsd gebruikten en 5% andere hallucinogenen. Deze enquête richt zich ook op respondenten die illegale drugs gebruikten.⁷

Gedetineerden

Uit onderzoek bij gedetineerden in Vlaanderen in 2015-2016 bleek dat 35% tijdens detentie drugs^e gebruikte. 54% gebruikte ook al drugs in de 12 maanden voor de detentie. 8% gebruikte voor de detentie hallucinogenen, tijdens de detentie viel dit terug naar 2%. Van de gedetineerden die tijdens detentie drugs bleven gebruiken meldde 3% het gebruik van hallucinogenen. 1% van de gedetineerden die tijdens detentie startten met druggebruik startte met het gebruik van hallucinogenen.⁸ 25% kreeg ooit de diagnose van een middelengerelateerde stoornis en 26% was al behandeld voor alcohol- of drugproblemen.⁹

Sterfte

In de periode 2010-2020 overleden in het Vlaams gewest 533 personen (409 mannen en 124 vrouwen) als gevolg van het gebruik van illegale drugs.¹⁰ In de statistiek met doodsoorzaken werden in deze periode geen overlijdens geregistreerd die specifiek te wijten zijn aan het gebruik van hallucinogenen.

Hulpvraag

Niet alle types hulpverlening registreren op een uniforme of overkoepelende manier hulpvragen die gelinkt zijn aan het gebruik van hallucinogenen. Daarnaast kunnen dubbeltellingen voorkomen. Bij gebrek aan gedetailleerde cijfers is het dus moeilijk om globale uitspraken te doen over hoeveel personen in België in behandeling zijn voor gebruik van hallucinogenen.

Een stijging of daling in het aantal personen dat hulp zoekt omwille van druggebruik is niet zo eenvoudig te interpreteren. Het kan gaan om een toe- of afname van het aantal personen dat op een problematische wijze drugs gebruikt in de maatschappij. Evenzeer kan het wijzen op een verandering in het hulpaanbod, in de toegankelijkheid van de hulpverlening of in het verwijzingsbeleid. Er kunnen zich ook wijzigingen voorgedaan hebben in de manier van registreren.

In 2022 kwamen in 1,1% (n=83) van de contacten van **De Druglijn** waarin een specifiek middel^f ter sprake kwam, lsd en

^b De gemiddelde leeftijd van de uitgaanders is 28 jaar en 5 maanden.

^c Occasioneel betekent minder dan 1 keer per week.

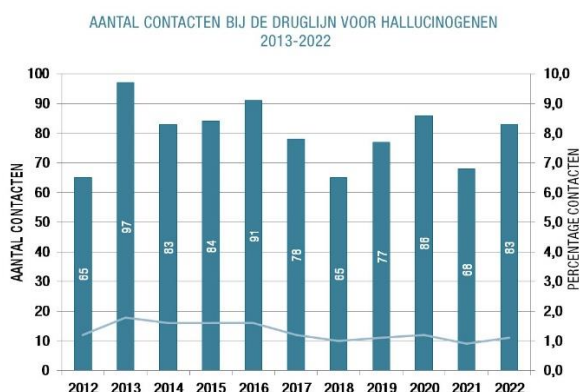
^d 69% van de deelnemers aan GDS 2019 zijn mannen, 74% is jonger dan 35 jaar en 65% clubt meer dan 4 keer per jaar.

^e Onder gebruik van drugs wordt in dit onderzoek het gebruik van illegale drugs en het gebruik van niet voorgeschreven medicatie begrepen. De onderzoekers benoemen dit als volgt: 1) cannabis, hasj, 2) heroïne, 3) andere opiaten (zoals morfine, fentanyl) zonder

voorschrift, 4) cocaïne, crack, 5) amfetaminen, speed, 6) ecstasy (xtc), MDMA, designerdrugs, 7) lsd, acid, 8) slaap- en kalmeermiddelen (benzodiazepinen) zonder voorschrift, 9) methadon, Subutex® (buprenorfine), Suboxone®, zonder voorschrift; 10) steroïden, en 11) andere illegale drugs.

^f Naast illegale middelen kunnen ook alcohol, tabak, psycho-actieve medicatie of andere middelen zoals NPS, doping, vluchtige snuifmiddelen en gokken of gamen ter sprake komen in een contact met De Druglijn.

aanverwante middelen aan bod. Dit aandeel bleef vrij stabiel over de jaren. In 2022 lag het aantal contacten waarin hallucinogenen aan bod kwam wel 22% hoger in vergelijking met het jaar ervoor.¹¹



In de **Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)** had in 2022 4% (n=3.740) van het aantal cliënten op het onthaal een verslavingsproblematiek. Verslaving aan illegale drugs kwam in 2017 op de eerste plaats (40%). Een verslavingsproblematiek voor gecombineerd gebruik kwam voor bij 9% van de cliënten. Maar in tegenstelling tot voorgaande jaren werd in de CAW-registratie sinds 2014 geen verdere opdeling naar soort illegale drug meer gemaakt.¹²

Van de 58.170 zorgperiodes[§] die in 2022 in alle **Centra Geestelijke Gezondheidszorg** van Vlaanderen en Brussel werden geregistreerd, hadden 2.032 (3%) zorgperiodes betrekking op een persoon met een verslaving aan illegale drugs. Slechts 11 van deze zorgperiodes hadden te maken met een verslaving aan hallucinogenen. Dit aandeel bleef over de jaren relatief stabiel.¹³

Bij 1.469 opnames in **algemene ziekenhuizen** in België in 2021 was de hoofddiagnose 'een stoornis gebonden aan een illegaal middel' (misbruik, afhankelijkheid of onbepaald). Dat stemde overeen met 3 op 10.000 ziekenhuisopnames^h.

Bij 21 (1,4%) van de opnames voor illegale middelen in algemene ziekenhuizen was de stoornis gerelateerd aan hallucinogenen.

Bij opnames in algemene ziekenhuizen kwamen aan een middel gebonden stoornissen meer voor als nevendiagnose (n=30.906). In 2021 kregen 173 opnames de nevendiagnose stoornis gerelateerd aan hallucinogenen.¹⁴

In 2021 werden in België 128.002 **psychiatrische opnames** geregistreerd. Bij 9.921 daarvan was sprake van een druggerelateerde stoornis als hoofddiagnose (8%).

Bij 35 opnames was de hoofddiagnose misbruik of afhankelijkheid van hallucinogenen. In de laatste tien jaar schommelde het aantal opnames gelinkt aan misbruik of afhankelijkheid van hallucinogenen jaarlijks tussen 12 en 35.¹⁵

[§] Een zorgperiode is een dossier gekoppeld aan de behandeling van een probleem bij een persoon. De zorgperiode start bij de aanmelding en eindigt bij de administratieve afsluiting.

^h In 2021 zijn in totaal 5.282.471 opnames geregistreerd in de Minimale Klinische Gegevens (MKG).

ⁱ Het gaat om opnames in een Psychiatrisch Ziekenhuis (PZ) en in een Psychiatrische Afdeling van een Algemeen Ziekenhuis (PAAZ).

In de Vlaamse **gespecialiseerde centra voor mensen met een verslavingsproblematiek** met RIZIV-erkenning^j startten 5.661 patiënten een behandeling in 2021. Behandeling voor gebruik van lsd of hallucinogene paddenstoelen kwam niet veel voor. In 2021 was 3% van de nieuw aangemelde cliënten (n=151) in behandeling voor hallucinogenen als voornaamste middel. De meeste behandelingen voor hallucinogenen gebeurden in behandelingscentra.¹⁶

In de **Treatment Demand Indicator (TDI)**^k werden in 2021 voor Vlaanderen 14 nieuwe cliënten geregistreerd met hallucinogenen als voornaamste product.¹⁷

Uit de gegevens van het project **Sputenruil Vlaanderen** voor 2022 bleek dat 12% (n=26) van de bezoekers van sputenruilpunten lsd gebruikte en 12% (n=27) paddenstoelen of truffels. Eén bezoeker had in 2021 hallucinogenen via injectie toegediend.¹⁸

Verkeer

Er zijn geen cijfers voorhanden over het gebruik van hallucinogenen in het verkeer. De federale en de lokale politie stelden in 2021 in België 13.281 processen-verbaal op in verband met rijden onder invloed van drugs. Dit was een aanzienlijke stijging tegenover 2020 (+22%), bijna een verdubbeling tegenover vijf jaar eerder en ruim een vervienvoudiging tegenover tien jaar geleden. Het is echter niet duidelijk of het aantal controles ook gestegen is over de jaren en in welke mate dit deze stijging in PV's (deels) verklaart. 93% van de overtreders waren mannen. 40% was tussen 25 en 34 jaar. Meestal ging het om autobestuurders (73%) maar in 12% van de gevallen werd een proces-verbaal opgesteld voor een bestuurder van een vrachtwagen. Over welke illegale drug het telkens precies ging, werd niet gepreciseerd in deze cijfers.¹⁹

Politie en justitie

In België zijn cijfers beschikbaar over het aantal overtredingen van de drugwetgeving. Bij dit soort cijfers past het nodige voorbehoud. Dalingen of stijgingen in de cijfers wijzen niet altijd op een daling of stijging van de criminaliteit. De cijfers worden immers beïnvloed door onder andere veranderingen in nomenclatuur, veranderingen in federaal en lokaal veiligheidsbeleid, nieuwe procedures, de meldingsbereidheid van de bevolking, de registratiebereidheid van politiediensten en het beleid van andere instanties (bijvoorbeeld verzekeringsmaatschappijen).

Misdrijven

In 2021 registreerde de federale politie in het Vlaams gewest 82 feiten in verband met het bezit van hallucinogenen op een totaal van 25.033

^j Dit zijn medisch sociale opvangcentra (MSOC), dagcentra voor ambulante begeleiding, residentiële crisiscentra voor kortdurende opvang, residentiële behandelingscentra en therapeutische gemeenschappen.

^k In België wordt de hulpvraag omwille van middelengebruik geregistreerd via de Treatment Demand Indicator (TDI). Dit is een protocol met bijhorend registratiesysteem voor behandelingscentra die behandelingen aanbieden aan personen met een middelengebonden problematiek (illegale drugs, alcohol of slaap- en kalmeermiddelen).

feiten m.b.t. drugbezit. Tegenover 2011 was dat een toename van 21%. Verder registreerden ze 42 feiten in verband met handel in hallucinogenen en 25 feiten in verband met in- en uitvoer. Daarnaast werden 3 feiten geregistreerd in verband met gebruik en 5 feiten in verband met fabricatie van hallucinogenen.²⁰

Beschikbaarheid en samenstelling van hallucinogenen

Verkrijgbaarheid van hallucinogenen

In het schooljaar 2018-2019 dacht 22% van de 17-18-jarigen in het secundair onderwijs gemakkelijk aan andere illegale middelen dan cannabis te kunnen geraken (ter vergelijking: 46% dacht gemakkelijk aan cannabis te geraken). Er werd echter niet verder gespecificeerd om welke andere illegale middelen het dan zou gaan.²¹ De laatste jaren is de gepercipieerde beschikbaarheid van illegale drugs relatief stabiel. Dit wordt niet meer bevraagd in recentere edities van de VAD-leerlingenbevraging.

¹ Drieskens, S., Charafeddine, R., Demarest, S., Gisle, L., Tafforeau, J. & Van der Heyden, J. (2019). *HIS gezondheidsenquête 1997 - 2001 - 2004 - 2008 - 2013 -2018: Health Interview Survey Interactive Analysis*. Sciensano.
https://www.sciensano.be/nl/projecten/gezondheidsenquete-0/Aanvullende_data_op_verzoek.

² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. EMCDDA.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en

³ Rosiers, J. (2023). *VAD-Leerlingenbevraging In het kader van een drugbeleid op school Syntheserapport schooljaar 2021-2022*. VAD. Data op verzoek.

⁴ Rosiers, J. (2023). *Uitgaansonderzoek 2022*. VAD.

⁵ Winstock, A., Barratt, M., Maier, L. & Ferris, J. (2019). *Global Drug Survey 2019 Belgium. Key Findings Report*. GDS.

⁶ Winstock, A., Barratt, M., Ferris, J., & Maier, L. (2018). *Global Drug Survey 2018. Country Report for Belgium*. GDS.

⁷ Damian E. (2022). *Het gebruik van drugs in België. De voornaamste resultaten uit Drug Vibes*. De Belgische drugsbevraging, Registratiejaar 2022. Sciensano.
<https://www.sciensano.be/nl/biblio/het-gebruik-van-drugs-belgie-de-voornaamste-resultaten-uit-drug-vibes-de-belgische-drugsbevraging>

⁸ Favril, L. (2023). Drug use before and during imprisonment: Drivers of continuation. *International Journal of Drug Policy*, 115, 104027.

⁹ Favril, L., & Vander Laenen, F. (2017). Psychofarmaca en drugsgebruik in Vlaamse gevangenis. *Verslaving*, 13(2), 85-97.

¹⁰ Vlaanderen Departement Zorg (2023). *Statistiek van de doodsoorzaken 2001-2020*. Vlaanderen Departement Zorg. <https://www.zorg-en-gezondheid.be/statistiek-van-de-doodsoorzaak>

¹¹ De Druglijn (2023). *Evolutie van de contacten bij de Druglijn volgens middel sinds 2001*. De Druglijn. Data op verzoek.

¹² CAW (2023). *Data e-dossier CAW*. CAW. Data op verzoek.

¹³ Vlaanderen Departement Zorg (2023). *EPD registratiegegevens CGG 2019-2022*. Vlaanderen Departement Zorg. Data op verzoek.

¹⁴ FOD volksgezondheid (2023). *Gegevens uit de databank MZG; de dato 24 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Data en Beleidsinformatie. Data op verzoek.

¹⁵ FOD volksgezondheid (2023). *Gegevens uit de databank MPG; de dato 23 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Data en Beleidsinformatie. Data op verzoek.

¹⁶ VVBV (2023). *Statistische gegevens 2021*. VVBV. Data op verzoek.

¹⁷ Antoine, J. (2022). *Belgian Treatment Demand Indicator Register. Data Vlaanderen 2021*. Sciensano. Data op verzoek.

¹⁸ Windelinckx, T. (2023). *Rapport Evaluatie Onderzoek. Spuitenruil Vlaanderen 2022*. Free-Clinic.

¹⁹ Federale politie (2022). *Inbreuken drugs in het verkeer volgens type bestuurder 2021*. Federale politie. Data op verzoek.

²⁰ Federale politie (2022). *Feiten in verband met illegale drugs volgens middel 2021*. Federale politie. Data op verzoek.

Inbeslagnames

In 2018 nam de dienst douane en accijnzen 4.230 gram lsd in beslag.²² Voor recentere jaren werden inbeslagnames van hallucinogenen niet meer apart gerapporteerd.

Prijs en samenstelling

De gemiddelde straatwaarde van een dosis lsd bedroeg in 2021 in Vlaanderen 6 euro. De laatste tien jaar schommelde die waarde tussen 3 en 14 euro. Over de gemiddelde sterkte van lsd of andere hallucinogenen die in België op de markt zijn, zijn geen data beschikbaar.²³

Conclusie

Het oitgebruik van hallucinogenen ligt op bevolkingsniveau erg laag. Recent gebruik van hallucinogenen komt vooral voor bij uitgaanders. In deze populatie varieerde het laatstejaarsgebruik van 3% (lsd) tot 6% (hallucinogene paddenstoelen). De meeste mensen die lsd of paddenstoelen gebruikten, deden dat 2 tot 10 keer in hun leven. In de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, de algemene en psychiatrische ziekenhuizen worden zeer weinig cliënten behandeld voor misbruik of afhankelijkheid aan hallucinogenen. Ook in de gespecialiseerde drughulpverlening is het aantal behandelingen omwille van hallucinogenen als voornaamste middel beperkt.

²¹ Rosiers, J., Coghe, E., Peeters, H., Peleman, K., Van Damme, J. (2020). *VAD-leerlingenbevraging in het kader van een Drugbeleid Op School. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*. VAD. Data op verzoek.

²² Federale overheidsdienst financiën (2019). *Douane en accijnzen - Inbeslaggenomen hoeveelheden drugs. Cijfers 2018*. Geraadpleegd van https://financien.belgium.be/nl/Statistieken_en_analysen/jaarverslag/cijfers-2018/controlen/aa-douane-en-accijnzen/231

²³ Sciensano. Belgian National Focal Point (2022). *National reporting package EMCDDA*. Not published contribution. Sciensano.

Colofon

Redactie: Else De Donder, Joris Van Damme, stafmedewerkers VAD

Lay-out concept: www.watf.be

V.U.: dr. H. Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© september 2023

VAD, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Deze factsheet is gratis te downloaden op

<http://www.vad.be/materialen/detail/factsheet-hallucinogenen>

De informatie uit deze factsheet mag worden overgenomen mits vermelding van de referentie: VAD (2023). *Factsheet hallucinogenen*. VAD.

